
Setzenes Jornades
d'Arqueologia
de les Comarques
de Girona

SETZENES JORNADES D'ARQUEOLOGIA DE LES COMARQUES DE GIRONA

Josep Burch
Ramon Buxó
Joan Frigola
Maribel Fuertes
Montserrat Mataró
(cur.)

CIP 902(467.13) JOR

Jornades d'Arqueologia de les Comarques de Girona (16es : 2022 :
Castelló d'Empúries, Catalunya)

Setzenes jornades d'arqueologia de les comarques de Girona /
Josep Burch, Ramon Buxó, Joan Frigola, Maribel Fuertes, Montserrat
Mataró (cur.). – Girona : Documenta Universitaria, 2022. – 554
pàgines : il·lustracions ; cm
ISBN

I. Burch, Josep, editor literari II. Buxó i Capdevila, Ramon, 1960- , editor
Literari III. Frigola, Joan, editor literari IV. Fuertes, Maribel, editor literari
V. Mataró i Pladelasala, Montserrat, editor literari 1. Excavacions
arqueològiques – Catalunya – Girona – Congressos – Revistes
2. Girona (Catalunya : Província) – Arqueologia – Congressos – Revistes

CIP 902(467.13) JOR

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, llevat excepció prevista per la llei. Dirigiu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos), si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; +34 91 702 19 70 / +34 93 272 04 47).

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

**Museu d'Arqueologia
de Catalunya**

**Universitat
de Girona**

Ajuntament de
la Comtal Vila de
Castelló d'Empúries

© dels textos i les imatges: els seus autors

© de l'edició: Documenta Universitaria

ISBN: 978-84-9984-629-3

DOI: 10.33115/b/9788499846293

<https://doi.org/10.33115/b/9788499846293>

Girona, 2022

In memoriam

SUSANA MANZANO VILAR

Per la Susana Manzano Vilar

Avui fa just un any el seu home, en Manel Frigola, m'enviava aquest missatge: "la Susana ja dorm per sempre". Jo, com moltes altres companyes, feia dies que dormíem intranquilles, amb intervals d'insomni persistents perquè, tot i ser conscients que passaria, sabíem que l'instant precís de la notícia fa mal.

Acceptar i assumir la mort d'una companya i deixar-la marxar no és una cosa fàcil ni lleugera de passar.

Podria parlar des de la tristesa d'una amiga valenta, lluitadora i alegre; companya de reflexions, debats, discussions que no varen fer arribar mai la sang al riu i de més d'una xefla també, però no ho faré perquè guanyen amb escriure els bons moments quan faig balanç dels anys conviscuts.

Maleït càncer se l'ha endut molt aviat silenciosament, sense pausa i sense compassió com ha fet, en poc temps, amb altres arqueòlegs estimats. I mentre escric recupero un dels seus darrers missatges: "i nosaltres que pensàvem que tu plegaries abans... en fi, espero de tot cor que la malaltia em doni alguna treva de pau i ens podem fer els achuchons que em deus".

Vàrem ser a temps de fer-ho, d'acomiar-nos serenament i amb calma, d'abraçar-nos, de parlar del futur estroncat que ens hauria agradat compartir, de la mort i de la vida també i això, creieu-me, no té preu, conscients com érem que no ens veuríem mai més.

La incorporació de la Susana als Serveis Territorials de Cultura de Girona va ser per a mi una alenada d'aire fresc després d'11 anys d'estar sola en un territori extens i ric en patrimoni. Era l'any 2005 i ella, amb el seu ordre, que m'atreviria a qualificar de quasi germànic, va posar a lloc el desordre controlat que em caracteritza; l'últim dia que ens vàrem veure em va dir que treballar al meu costat és el millor que li havia passat a la vida professionalment; vaig contenir l'emoció per no fer encara més feixuga la seva respiració.

La Susana, abans d'ocupar la plaça d'arqueòloga territorial, ja feia temps que campava pel món de l'arqueologia. Va començar de jove com a estudiant a totes les excavacions en les que hi havia una plaça. Jo la vaig conèixer fa més de 30 anys a l'Illa d'en Reixac; l'atzar va fer que li toqués treballar al sector que m'havien encomanat. Va ser una sort: intel·ligent com era, va aprendre ràpid l'ofici.

Va fer parada a Lleida també, als Vilars d'Arbeca, i a molts altres jaciments d'arreu de Catalunya amb l'afany de poder-se dedicar un dia professionalment a allò que havia triat estudiar sense escatimar esforços i ho va aconseguir; era l'any 1991 quan va dirigir la seva primera excavació a la carretera de Sant Martí d'Empúries, just abans que es posés en marxa la maquinària dels Jocs olímpics.

La vinculació amb el Museu d'Arqueologia de Catalunya-Empúries va començar aquell mateix any 1991 com a participant al Curs d'Arqueologia que se celebra anualment. I com ens va doldre a tots que no fos ja amb nosaltres per la celebració del 75 aniversari, ara fa un any!! A Empúries, un dels seus jaciments preferits, hi va seguir vinculada com a responsable del Mòdul de Restauració de murs de l'Escola Taller Emporiton, els anys 1994 i 1995 i en tasques de documentació i de gestió de col·leccions i magatzems. Mes tard, ja l'any 1997 va participar amb l'equip del Museu a les excavacions del jaciment de Tusculum, en el marc del projecte de recerca coordinat, liderat des de l'Escola Espanyola d'Història i Arqueologia a Roma del CSIC.

La professió la va portar també a altres indrets de les comarques de Girona: a Blanes, a Vall-llobrega, a Argelaguer, a Bàscara, a Riells, a Sant Jaume de Llierca, a Montagut i Oix... on va dirigir importants excavacions preventives fins que es va incorporar al cos d'arqueòlegs de la Generalitat de Catalunya com arqueòloga territorial.

A partir de llavors i fins el dia que es va posar malalta vàrem treballar de costat i de valent, acompanyades sempre de la nostra Núria, la d'arqueologia, i vàrem compartir amistat, angoixes, encerts, errades i il·lusions mirant de gestionar de la millor manera que sabíem el patrimoni arqueològic gironí, des de la Cerdanya fins a la Selva, sabent que on no arribava una hi arribava l'altra, aquest era el nostre pacte.

Se m'ha fet curt i intens el viatge que hem fet plegades i encara ara, després d'un any de la seva absència, se'm fa estrany no tenir-la a prop. El temps m'ajuda a veure amb claredat la important tasca que ha fet la Susana, que no sempre ha estat fàcil.

Nosaltres seguirem gestionant, excavant, investigant, cuidant tan bé com sapiguem el patrimoni arqueològic; explicarem la història d'aquestes comarques, la compartirem, la debatrem i la difondrem i la Susana, d'una altra manera, hi serà sempre.

Montserrat Mataró i Pladelasala
Casa Solterra
15 de juliol de 2022

Índex

Els afloraments del Carbonífer i Permià d'Ogassa (Ogassa, Camprodon, Pardines i Ribes de Freser; el Ripollès) Josep Fortuny, Arnau Bolet	15
El konservat-lagerstätte del Camp dels Ninots. Intervencions durant el bienni 2020-2021 Bruno Gómez de Soler, Gerard Campeny, Irene Cazalla, Federica Grandi, Adriana Linares, Pablo Mateos, Elena Moreno, Pablo Rodríguez-Salgado, Oriol Oms, Jordi Agustí	17
El complex Incarcal a 2022, síntesi de les darreres intervencions Leonardo Sorbelli, Isaac Ruffí, Maria Prat-Vericat, Joan Madurell-Malapeira	21
Les campanyes d'excavació de 2020 i 2021 a la cova de l'Arbreda de Serinyà Joaquim Soler, Isaac Ruffí, Narcís Soler	24
Les intervencions arqueològiques a la cova d'en Pau (Serinyà, Pla de l'Estany). Campanyes 2020-2021 Manuel Vaquero, Julià Maroto	28
Noves intervencions arqueològiques a la Cova B d'Olopte (la Cerdanya, Girona) Óscar Parque, Cynthia Belén González, Cristian Emens-Aranas, Francesc Xavier Oms, Xavier Mangado	32
Sota Palou (Campdevàrol, Ripollès): intervencions a nous sectors del jaciment Carlos Tornero, Celia Díez-Canseco, Iván Ramírez-Pedraza, Héctor Del Valle, Llorenç Picornell, Rosa Soler, Eudald Carbonell	36
Intervencions 2020-2021 a la Bauma dels Fadrins (Queralbs, Ripollès): un nou jaciment amb seqüència mesolítica-neolítica a la província de Girona Celia Díez-Canseco, Iván Ramírez-Pedraza, Maria Rovira, Eudald Carbonell, Carlos Tornero	40
La Draga, excavacions del bienni 2020-21 (Banyoles, Pla de l'Estany) Jordi Revelles, Rafel Rosillo, Oriol López, Rut Geli, Antoni Palomo, Raquel Piqué, Xavier Terradas, Anna Berrocal, Irene García, Igor Bogdanovic, Núria Morera, Vasiliki Andreaki	44
Prospecció geofísica al jaciment de Plansallosa (Tortellà, la Garrotxa) Rafel Rosillo, Xavier Terradas, Àngel Bosch, Raquel Piqué, Roger Sala, Antoni Palomo	48
Estat actual de les intervencions arqueològiques a la cova del Pasteral (la Cellera de Ter, la Selva) Rafel Rosillo, Maria Herrero-Otal, Anna B. Barberà, Bibiana Agustí, Antoni Palomo, Àngel Bosch, Raquel Piqué, Xavier Terradas	51
Nous treballs d'excavació a la Cova 338 – Cova del Forat de l'Embut (Queralbs, Ripollès) Carlos Tornero, Celia Díez-Canseco, Iván Ramírez-Pedraza, Maria Rovira, Eudald Carbonell, Sabina Calleja	55
Noves aportacions del conjunt megalític de Vilanera (l'Escala, Alt Empordà). Estudiant el neolític antic i mitjà a la desembocadura del Ter Miquel Molist, Anna Bach, Ivan Gironès, Dolors Codina, Francesca Pullia, Marta Santos	62
Recerca en espais altimontans ceretans: intervencions arqueològiques a la capçalera del Duran, vall de la Llosa i sector de Puigpedrós-Malniu (la Cerdanya). Campanyes 2020-2021 Lidia Colominas, Arnau Carbonell, Abel Gallego-Valle, Jesús Martínez, Valentina Pescini, Alfredo Mayoral, Josep Maria Palet	66

Nova prospecció arqueològica als Boscos de Ruàs, muntanya de can Mont, puig de la Creu del Castellar, vall del Folc i Puig Palet (Calonge, Baix Empordà) Xavier Niell	70
Intervencions al Roc de les Orenetes (Queralbs, Ripollès): campanyes 2020-2021 Iván Ramírez-Pedraza, Celia Díez-Canseco, Miguel Ángel Moreno, Rosa Soler, Eudald Carbonell, Carlos Tornero	74
Intervencions arqueològiques al jaciment de la Dou (Sant Esteve d'en Bas, la Garrotxa): resultats de l'anàlisi espacial i modelització 3D Albert García-Piquer, Vanessa Navarrete, Roger Alcántara, Amaia Aguirre, Arnau Brosa, Kaveh Pouran, Joaquim Ripoll, Alba Ruiz, Maria Saña	78
La intervenció arqueològica al c Francesa sn (Sant Martí d'Empúries, l'Escala) Marc Bouzas	82
Projecte quadriennal "Grecs i comunitats locals a l'entorn d'Empúries": actuacions arqueològiques durant el bienni 2020-2021 als jaciments de Les Corts, Turó de Vilanera i Muntanya Rodona Ana Delgado, Aurora Rivera-Hernández, Lorena Marín, Mateo González, Meritxell Ferrer, Jordi Calvo	86
Noves troballes al complex arqueològic ibèric de Mas Castellar, Pontós (Alt Empordà). Campanyes 2020-2021 Enriqueta Pons, David Asensio, Rafel Jornet, Jordi Moret, Borja Gil	90
Excavació del conjunt edilici de la zona 91 (zona istme) del Puig de Sant Andreu d'Ullastret (Baix Empordà) David Asensio, Ramon Álvarez, Ferran Codina, Pau Menéndez, Jaume Noguera, Gabriel de Prado, Joan Sanmartí	94
Prospeccions geofísiques al vessant oest del Puig de Sant Andreu d'Ullastret (Baix Empordà) (2020-2021). Les dades de les parcel·les 29, 41 i 48 Roger Sala, Helena Ortiz-Quintana, Pedro Rodríguez, Ferran Codina, Gabriel de Prado	98
Les intervencions arqueològiques dels anys 2020 i 2021 al sector nord de la ciutat grega d'Empòrion (l'Escala, Alt Empordà) Pere Castanyer, Marta Santos, Joaquim Tremoleda, Elisa Hernández, Marc Bouzas, Jaume Puigredon, Eli Moner, Rut Geli	102
Intervenció al camp de sitges ibèriques de la carretera d'Aiguaviva (Vilobí d'Onyar, la Selva) Daniel Giner	106
El poblat ibèric del Puig del Castell (Cassà de la Selva, Gironès) Jordi Merino, Anna Vargas	110
Intervenció arqueològica al Puig de Can Cendra d'Estanyol (Bescanó, Gironès) a l'any 2021 Ana Costa, Alba Masclans, Neus Coromina, Albert Vidal, Isaac Rufí	114
El Serrat del Castellar (Urtx, Fontanals): un nou assentament iberoromà a la Cerdanya. Les campanyes de 2020-2021 Joan Oller, Jordi Morera, Oriol Olesti, Jose M. Carrasco	117
El Castellot de Bolvir: resultats de les campanyes arqueològiques de 2020 i 2021 Joan Oller, Jordi Morera, Oriol Olesti	121
Primeres actuacions en la gestió del jaciment dels Clots de Sant Julià (Forallac, Baix Empordà) Tània Álvarez, Dària Calpena, Núria Sala, Ricard Hernández, Maribel Fuertes, Montserrat Mataró, Gabriel de Prado	125
Intervenció arqueològica a l'entorn de Santa Maria de Porqueres, 2020 (Porqueres, Pla de l'Estany) Rafel Rosillo	129
Intervenció arqueològica al Puig de Serra del Rei (Tossa de Mar, la Selva) Jordi Merino	132

Les campanyes del bienni 2020-2021 al Barri Hellenístic de la Ciutadella de Roses (Roses, Alt Empordà) Eva Subías, Dolors Codina	135
Prospeccions superficials al massís de les Gavarres (Baix Empordà i Gironès) Jordi Merino, Anna Vargas	139
Actuació arqueològica d'urgència al carrer Empordà, núm. 4 cantonada amb plaça Joc de la Pilota, núm. 8 (Pedret i Marzà, Alt Empordà) Xavier Aguelo, Montserrat Freixa	143
Intervenció arqueològica a Mas Bossom (Hostalric, la Selva) Jordi Pou	146
Les excavacions de 2021-2022 a la carretera de Llagostera (Aquae Calidae - Caldes de Malavella, la Selva) Joan Llinàs	150
El derelicte Illes Formigues I. Resultats de la campanya de re-localització i valoració de l'estat de conservació del derelicte Rut Geli, Guillem Mauri, Joan Mayoral, Soledad Blasco	154
Control arqueològic a la carretera Gi-633, del PK 0+000 al 6+290. Tram: Sant Julià de Ramis (cruïlla amb la N-II) - Sant Jordi Desvalls (Gironès) Sabina Calleja	158
La vil·la romana de Vilauba (Camós, Pla de l'Estany). Intervencions arqueològiques dels anys 2020 i 2021 Pere Castanyer, Joan Frigola, Joaquim Tremoleda	161
La vil·la romana dels Pompeu Saurió o Can Ring (Besalú, la Garrotxa). Resultats de les campanyes del 2020 Joan Frigola, Pere Castanyer, Joaquim Tremoleda	165
La vil·la romana del Collet (Calonge i Sant Antoni, Baix Empordà) Marc Prat, Josep Burch, David Vivó	169
Vil·la romana del Pla de l'Horta (Sarrià de Ter, Gironès) Ana Costa, David Vivó 173	173
Intervencions arqueològiques de l'any 2021 a la vil·la romana dels Ametllers (Tossa de Mar, la Selva) Joan Llinàs	177
Una dependència exempta de la vil·la romana dels Vilars (Vall-llobrega, Baix Empordà) Joan Llinàs, Gabriel López, Jaume Puigredon	181
Intervenció arqueològica al carrer Xàvega, 10 de Llafranc-Palafrugell 2021 Bibiana Agustí, Xavier Carlús	185
Seguiment de les obres d'enderroc de les obres al pati oest de la Casa Pastors de Girona (Gironès) Anna Augé, Maribel Fuertes	187
Actuació arqueològica església antiga de Santa Cristina d'Aro (Baix Empordà) Xavier Aguelo, Montserrat Freixa	191
Les intervencions arqueològiques dels anys 2020 i 2021 a Santa Margarida d'Empúries (l'Escala, Alt Empordà) Pere Castanyer, Marc Bouzas, Marta Santos, Joaquim Tremoleda, Elisa Hernández	195
Actuació arqueològica al solar entre els carrers Rascassa 3-5, Monturiol i Marquès de Llafranc a Llafranc (Palafrugell, Baix Empordà) Natàlia Colomeda	199
Poblat ibèric i castellum(Sant Julià de Ramis, Gironès) Josep Burch, Neus Coromina, Jordi Sagrera, Jordi Vivo	202

Ciutadella de Roses. Sector nord-occidental de la vila medieval Lluís Palahí, Jordi Vivo	206
Les campanyes del bienni 2020-2021 al nucli fortificat del Puig Rom (Roses, Alt Empordà) Eva Subías, Dolors Codina	210
Interior de la basílica de Santa Maria. Quarta fase del projecte de recerca a Castelló d'Empúries 2018-2021 Anna Maria Puig	213
Intervenció arqueològica preventiva al cementiri de Marenyà (la Tallada d'Empordà, Baix Empordà) Laia Muntaner, Ferran Codina, Ot Ordeig	217
Intervenció d'urgència al carrer de la Rutlla de Fontanilles (Baix Empordà) Laia Muntaner, Ferran Codina	219
El camp de sitges i el forn recuperat a Fonteta, Forallac (Baix Empordà) Pau Alberch	223
Control arqueològic de les obres a Cal Pastor, carrer Major 22 de Besalú (la Garrotxa) Anna Augé	226
Santa Creu de Rodes (Port de la Selva, Alt Empordà). Espais nord i sud-est de l'església Anna Maria Puig	230
Santa Creu de Rodes Port de la Selva, Alt Empordà). Espais nord de l'església Anna Maria Puig	234
Intervenció arqueològica al Saplà de Viafora (Cruïlles, Monells i Sant Sadurní de l'Heura, Baix Empordà) Jordi Merino	238
La vila medieval de Roses. Excavacions al sector nord-est Lluís Palahí, Jordi Vivo	242
La vila medieval de Roses. Excavacions al sector sud-est dels carrers Major i Nou Lluís Palahí, Jordi Vivo	246
Carrer Major, 16 "Can Viñas" (Besalú, la Garrotxa). Estudi de paraments Joan Frigola	250
Intervenció arqueològica al Mas Bendrich (Tossa de Mar, la Selva) Jordi Merino, Anna Vargas	253
Intervenció arqueològica a la finca de Can Mercader (plaça Major 9, Banyoles) Joan Frigola, Jordi Pou, Xavi Cornejo, Sara Manté	257
Actuació arqueològica al carrer Albereda, 12 (Girona, Gironès) Xavier Aguelo, Montserrat Freixa	261
Reforma i ampliació del Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles (Pla de l'Estany). Estudi de paraments Joan Frigola, Andrea Ferrer	264
Intervenció arqueològica al carrer dels Valls 30 – plaça de Santa Maria 3 (Banyoles, Pla de l'Estany) Joan Frigola	268
Elements de producció metal·lúrgica localitzats al turó de Puig Ventós d'Anglès, la Selva Pau Alberch	272
Intervenció arqueològica a la plaça de l'Església de Santa Maria de Porqueres (Pla de l'Estany) Joan Frigola, Àngela González, Maribel Fuertes, Bibiana Agustí, Antònia Díaz-Carvajal	276
Església de Santa Cecília de Montcal (Canet d'Adri, Gironès) Anna Maria Puig	280

Actuació arqueològica a Santa Eulàlia d'Estoll (Fontanals de Cerdanya) 2020 Sara Aliaga	283
El pati del Palau Macelli. Tercera fase del projecte de recerca a Castelló d'Empúries 2018-2021 Anna Maria Puig	286
Les façanes del claustre de Sant Salvador de Breda. Estratigrafia vertical i lectura de paraments Eduard Píriz	290
Intervenció arqueològica al monestir de Sant Feliu de Guíxols, plaça del Monestir i casa Blasco (Baix Empordà) 2020 Bibiana Agustí, Almudena García	295
Les excavacions arqueològiques de 2020 i 2021 al castell de Sant Iscle (Vidreres, la Selva) Joan Llinàs	298
Bauma de les Picatoses (Ogassa, Ripollès). Intervenció 2020 Bibiana Agustí, Almudena García	302
Les excavacions arqueològiques de l'any 2021 al castell de Malavella (Caldes de Malavella, la Selva) Joan Llinàs	305
Primeres excavacions arqueològiques al castell de Montagut (Llagostera, Gironès) Joan Llinàs	309
Castell de Montsoriu. Intervencions arqueològiques 2020-2021 Jordi Tura, Sandra Pujadas, Joaquim Mateu, Josep M. Llorens, Gemma Font	313
Casal del Serrat o del Bertran (Albanyà, Alt Empordà) Anna Maria Puig	317
Les primeres actuacions arqueològiques al castell de Fornils (Susqueda, la Selva) Anna Augé	321
El fossat del castell de Juià (Gironès) Ferran Codina, Laia Muntaner	325
El castell d'Esponellà: intervencions al bienni 2020-2021 (Esponellà, Pla de l'Estany) Jordi Merino, Anna Vargas	329
Intervenció arqueològica de documentació arquitectònica al castell de Vallgornera (Peralada, Alt Empordà) Isidre Pastor	332
El castell del Cós (Montagut i Oix, la Garrotxa). Intervenció 2020-2021 Antònia Díaz-Carvajal, Bibiana Agustí	336
Castell de Toses (Toses, el Ripollès) Ivan Salvadó, Jordi Serra	339
Castell d'Hostoles (Sant Feliu de Pallerols Les Planes d'Hostoles, la Garrotxa). Intervencions 2020-2021 Bibiana Agustí	343
Intervenció arqueològica a la plaça del Castell (Jafre, Baix Empordà) Jordi Pou	345
Intervenció arqueològica a la Torrassa d'Alp (Baixa Cerdanya) Ariadna Vidal	349
Intervenció arqueològica a la torre d'en Pega (Riells i Viabrea, la Selva) Jordi Pou	352
El castell de Campelles 2020-2021: excavació i inici de les tasques de restauració Albert Pratdesaba	356
Actuació arqueològica a la plaça del Castell número 6 de Peratallada (Forallac, Baix Empordà) Xavier Aguelo	360

Placeta de Sant Antoni (Navata, Alt Empordà) Anna Maria Puig	362
El recinte emmurallat medieval de la Roca de Pelencà (Vilallonga de Ter, Ripollès) Joan Llinàs	365
Estudi de paraments a la plaça Jaume I, 16 de Monells (Cruïlles, Monells i St. Sadurní de l'Heura, Baix Empordà) David Valldaura, Natàlia Colomeda	369
Documentació gràfica i estudi historicoarqueològic del portal oest de la muralla del nucli històric d'Ullastret Laia Muntaner, Ferran Codina, Maria Molinas, Gabriel de Prado, Carles Roqué	372
Les muralles del castell de Sant Nicolau de Camprodon, 2021 Almudena García	376
Actuació arqueològica al carrer Mas Bou de Peratallada (Forallac, Baix Empordà) Xavier Aguelo, Natàlia Colomeda	379
Un tram de la muralla medieval de Sant Feliu de Boada al carrer Extramurs, 5 (Palau-sator, Baix Empordà) Joan Llinàs	382
Carrer de la Vila Vella, 37 – 39 (Can Munic) (Santa Pau, Garrotxa) Carme Subiranas	386
Intervenció de l'any 2021 al Molí de Gualta (Gualta, Baix Empordà) Gabriel López, Joan Llinàs	390
Darrers treballs arqueològics a la Rectoria (la Bisbal d'Empordà, Baix Empordà) Joan Llinàs	394
Estances del monestir de Santa Maria del Roure. Pont de Molins (Alt Empordà) Anna Maria Puig	398
Carrer del Fort, núm. 5 (Vilanova de la Muga, Peralada, Alt Empordà) Marc Prat	402
Intervenció arqueològica preventiva al carrer Major 2 Can Fusté de Púbol (la Pera, Baix Empordà) Laia Muntaner, Ferran Codina	405
Actuació arqueològica al reduït de la Porta de Terra de la Ciutadella de Roses (Roses, Alt Empordà) Xavier Aguelo, Natàlia Colomeda, Marcel Pujol	409
Intervenció arqueològica al Mas Serrallers (Serra de Daró, Baix Empordà) Anna Vargas, Jordi Merino	413
Documentació gràfica del Mas de Montjoi de Baix (Roses, Alt Empordà) Marcel Pujol	417
Claustre del convent de Sant Domènec de Castelló d'Empúries (Alt Empordà) Anna Maria Puig	422
L'església barroca del priorat de Santa Maria del Roure. Pont de Molins (Alt Empordà) Anna Maria Puig	426
Intervenció arqueològica a la plaça del Convent (Breda, la Selva) Jordi Pou	430
Camí d'accés al monestir de Sant Pere de Rodes (el Port de la Selva, Alt Empordà) Anna Maria Puig	432
Excavació arqueològica d'urgència de la mina d'aigua entre el carrer St. Martíria i la ctra. de Figueres a Banyoles (Pla de l'Estany) Natàlia Colomeda, Montse Freixa	435

Intervenció arqueològica preventiva associada a l'obra de sanejament i restauració del baluard de Sant Narcís del castell de Sant Ferran de Figueres Joan Manel Alfaro	438
Intervenció arqueològica preventiva associada a l'obra de restauració d'un tram de cornisa del terraplè entre els baluards de Santa Bàrbara i de Sant Felip del Castell de Sant Ferran de Figueres Joan Manel Alfaro, Arnau Sirvent	442
Intervenció arqueològica preventiva associada a l'obra de restauració de la cornisa existent a la rampa sud-est d'accés al baluard de Santa Bàrbara del castell de Sant Ferran de Figueres Joan Manel Alfaro, Arnau Sirvent	445
Intervenció arqueològica preventiva associada a l'obra d'adequació del camí d'accés al fossat, per a l'ús del públic i dels vehicles de servei, al castell de Sant Ferran de Figueres Joan Manel Alfaro, Arnau Sirvent	449
Intervenció arqueològica al carrer Anselm Clavé, 8 carrer Sant Joan, 12-22 de Sant Feliu de Guíxols (Baix Empordà) David Valldaura	452
Edifici del carrer de Girona núm. 4 (Sant Llorenç de la Muga, Alt Empordà) Anna Maria Puig	454
El seguiment arqueològic de les obres al carrer Girona, 1-3 de Banyoles (Pla de l'Estany) Anna Augé	458
Safareig des Quinze (Begur, Baix Empordà). Intervenció 2021 Bibiana Agustí	461
Intervenció arqueològica a l'antic Hospital de Sant Feliu de Guíxols (Sant Feliu de Guíxols – Baix Empordà) Kateryna Shkarinska	463
Actuació arqueològica a Can Martí de la Burra (Capmany, Alt Empordà) Xavier Aguelo	467
Intervenció arqueològica al niu de metralladores del Pinell. Castell-Platja d'Aro David Valldaura, Marina Sánchez	471
Reexcavació i estudi del refugi de la Guerra Civil al poblat ibèric de Castell (Palamós, Baix Empordà) David Valldaura, Adrián Cabezas, Ferran Codina, Laia Muntaner, Gabriel de Prado	474
Intervenció arqueològica realitzada al carrer Salvador Albert Pey i Terç Napolitans Kateryna Shkarinska	478
La terrassa dels horts del monestir de Santa Maria de Vilabertran (Alt Empordà) Anna Maria Puig	480
Intervenció arqueològica preventiva al carrer de la Rascassa de Llafranc (Palafrugell, el Baix Empordà) Jordi Vivo	484
Intervenció arqueològica al carrer del Forn Romà i carrer Major (Sant Miquel de Fluvià) Jordi Pou	487
Església de Sant Julià de Boada (Palau-sator, Baix Empordà) Anna Maria Puig	489
Plaça del Ramal de Llers (Alt Empordà) Anna Maria Puig	491
Carrer Puig i Cadafalch, núm. 54 (l'Escala, Alt Empordà) Marc Prat	493

Seguiment de les obres per a la construcció de tancaments a l'habitatge del c Puig i Cadafalch, 50 (Necròpolis Granada) de l'Escala Elisabet Moner	496
Els sondejos geològics a l'Horta d'en Pere (l'Escala, Alt Empordà) Marc Bouzas	499
Intervencions de consolidació en el jaciment ibèric de Mas Castellar - Pontós (Alt Empordà). Anys 2020-2021 Borja Gil, Jordi Morer, Mireia Pinto, Manuel Rivas, Francisco Jose Cantero, Miquel Rosselló, David Jimeno, Enriqueta Pons, David Asensio, Rafel Jornet	503
Intervenció de conservació i restauració d'estructures de la zona 14 del jaciment arqueològic del Puig de Sant Andreu, Ullastret Maria Molinas	507
Intervencions de conservació-restauració a la vil·la romana del Collet (Sant Antoni de Calonge, Baix Empordà) David Mallorquí	511
Intervenció de conservació-restauració d'un tram de la muralla de la Força Vella (Girona, Gironès) David Mallorquí	515
Intervencions de conservació-restauració a l'exterior de la capçalera de l'església dels Sants Metges (Sant Julià de Ramis, Gironès) David Mallorquí	519
Intervencions de conservació-restauració de dues torres del castrum visigòtic de Puig Rom (Roses, Alt Empordà) Cristina Macho, David Mallorquí	522
Intervenció de conservació-restauració de diverses estructures arqueològiques al barri hellenístic de la Ciutadella de Roses (Roses, Alt Empordà) David Mallorquí	526
Intervencions de conservació-restauració al poble de Santa Creu de Rodes (el Port de la Selva, Alt Empordà) David Mallorquí	529
Montsoriu - Museu Etnològic del Montseny, La Gabella. Un exemple de recerca aplicada en l'àmbit de l'arqueologia medieval Gemma Font, Josep Maria Llorens, Joaquim Mateu, Sandra Pujadas, Jordi Tura	533
Gestió del patrimoni arqueològic des del Museu d'Història de Sant Feliu de Guíxols (2012-2022) Jordi Colomeda	536
Arqueologia de museu. Revisió de materials ibèrics i romans del fons de reserva del Museu de la Mediterrània Gerard Cruset, Josefina Simon	540
Accions del Museu Arqueològic de Banyoles en el camp de l'arqueologia durant el bienni 2020-2021 Lluís Figueras, Andrea Ferrer, Joan Frigola	543
Actuacions i activitats museístiques de les seus gironines del Museu d'Arqueologia de Catalunya (anys 2020-2021) Ramon Buxó, Gabriel de Prado, Marta Santos	547
La redescoberta de tres castells gironins Lluís Bayona, Irene Llusent	551

La intervenció arqueològica al c/ Francesa s/n (Sant Martí d'Empúries, l'Escala)

Marc Bouzas

DADES DE LA INTERVENCIÓ

Municipi

L'Escala

Comarca

Alt Empordà

Cronologia

Segles IX aC - XX

Tipus de jaciment

Poblat

Dates de la intervenció

Febrer 2021

Tipus d'intervenció

Preventiva

Direcció

Marc Bouzas Sabater

Entitat promotora

Particular

L'excavació que es presentarà a continuació va tenir lloc al febrer del 2021 en una de les parcel·les amb cases enrunades que es troben al cantó oest del carrer de la Francesa de Sant Martí d'Empúries. Les oportunitats d'excavar dins del nucli de Sant Martí d'Empúries no són moltes i en aquest cas ha estat la voluntat de remodelació d'un habitatge el que ha permès fer una sèrie de sondejos al solar, tots ells amb resultats arqueològics positius.

Si bé no ens podem estendre excessivament és interessant esmentar que als anys 90 del segle XX diverses intervencions arqueològiques van aportar molta informació sobre el passat de Sant Martí. En síntesi, es documentà a Sant Martí ocupació des del bronze final fins a l'actualitat. Es coneix un primer horitzó cronològic cap al 850 aC, principalment a través de material ceràmic fet a mà a la zona de la Plaça Major. De l'edat del ferro, entre els segles VII aC i VI aC, se'n recuperaren espais d'habitatge, així com paviments, llars de foc i ceràmica; en resum es va entendre com un poblat de cabanes previ a l'arribada dels grecs (Aquilué *et al.* 1999, 470-472).

Tot seguit es documentà estratigrafia dels segles VI aC i V aC ja associada al poblament grec de Sant Martí. Es va poder corroborar a través d'estructures així com també veient el gran nombre de material d'importació exterior, sobretot ceràmica grega. Fent un salt de gairebé mil anys es passà ja a documentar nivells tardoantics, que no es van poder associar a estructures, però si que es documentà molt material típic de l'època

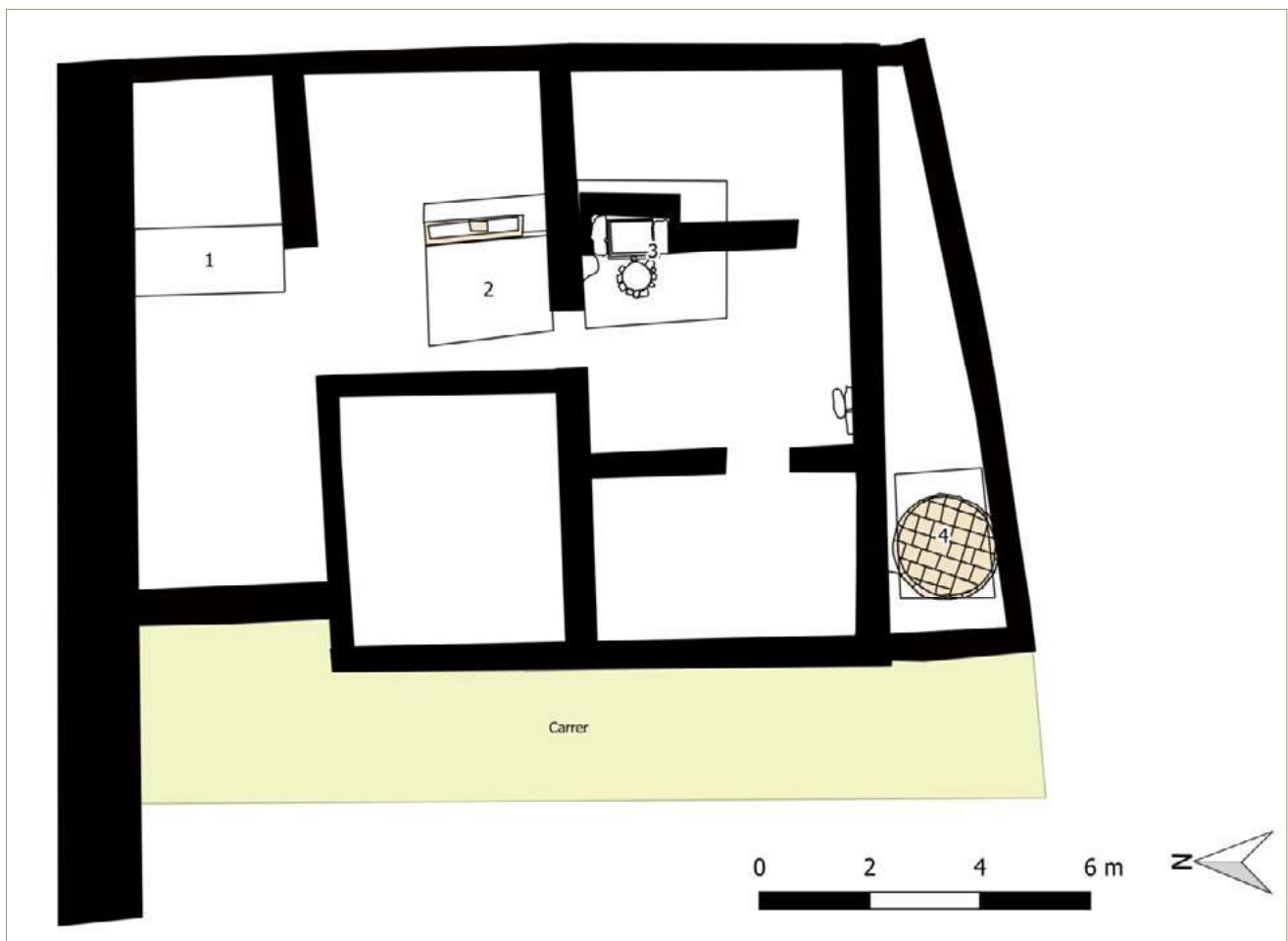

Figura 1. Planta de la casa, amb la muralla tancant l'espai pel nord. Es poden apreciar també els elements d'època moderna, l'obi a l'est del sondeig 2, la premsa dins del sondeig 3 i el dipòsit dins del sondeig 4.

així com sitges (Aquilué *et al.* 1999, 473-475). Els nivells d'època medieval i moderna, són també documentats, però amb menys potència en alguns punts, però sí que cal destacar la troballa de bombardes i altres traces del conflicte bèl·lic de la Guerra Civil Catalana (1462-1472) (Aquilué *et al.* 1999, 476).

ELS SONDEJOS I LES INTERPRETACIONS DELS HORIZONS CRONOLÒGICS

El procés de rehabilitació de l'esmentada casa estava condicionat a la valoració arqueològica del sector. D'aquesta manera es va optar per procedir a fer quatre sondejos en diferents punts del solar; una solució que, no és òptima si es compara amb una excavació en extensió, però és resolutive si el que es pretén es fer una valoració general del solar (Fig. 1). Es buscava amb aquesta planificació de sondejos buscar els diversos horitzons cronològics que podia aportar el solar. Per això alguns es van fer a la zona sud, amb una cota molt més repujada i els altres a la zona nord, un d'ells a tocar de la muralla de Sant Martí i l'altre a la zona central de la casa. No podem en aquest breu treball detallar les seqüències estratigràfiques de cadascun. Per tant, s'ha optat per presentar les troballes en relació a diversos horitzons cronològics. Abans però s'escau des-

criure breument els dos principals sondejos perquè el lector es pugui fer una idea de les seves característiques. El sondeig 1, d'uns 3 m de llarg i aproximadament 1,20 d'ample, es va dur a terme entre la muralla de Sant Martí i el mur nord de la casa. La principal intenció d'aquest sondeig era veure fins on arribava el parament de la muralla; a uns 3 m de profunditat es va documentar el final de la muralla, que descansava directament sobre la roca natural. El sondeig 2, d'uns 2 m d'ample i 2 de llarg, es va ubicar al centre de la casa enrunada. En aquest cas el sondeig va ser menys profund ja que al documentar nivells d'època d'arcaica força rics es va optar per parar, atès que la riquesa arqueològica del solar quedava palesa. Finalment, els sondeigs 3 i 4 van tenir una vida molt curta ja que de seguida es va topar amb estructures pertanyents a la casa d'època moderna que hi havia en aquest solar; concretament, un dipòsit i una premsa d'oli domèstica de pedra.

Tot seguit detallem, de manera sintètica, els diferents moments cronològics documentats en els sondejos, els quals val a dir que coincideixen a grans trets amb els documentats en les altres excavacions de Sant Martí exposades en l'apartat de precedents.

El bronze final

Els nivells associats al bronze final s'han detectat només al fons del sondeig 1. L'única evidència de les freqüentacions d'aquest període és material ceràmic fet a mà trobat en les sorres naturals sobre la roca natural. Val la pena destacar la troballa d'una dena d'os de tall V. Situaríem aquests materials *grosso modo* entre els segles IX-VIII aC.

Època arcaica

Els nivells d'època arcaica (circa 600-550 aC) s'han trobat només a la part final del sondeig 2. Cal remarcar que no s'han excavat, només s'han detectat i s'ha optat per no excavar-los esperant una futura excavació en extensió. S'ha tingut a bé documentar-los i preservar-los abans que abordar una excavació parcial d'uns nivells que semblaven rics en material arcaic. En destaquem les produccions de ceràmica grega, àtiques decorades i copes jònies (informes), àmfores orientals i un plat a marlí de ceràmica grisa monocroma.

Època tardoantiga

Segurament és l'horitzó més ben documentat ja que es troba present als sondejors 1 i 2. Cal remarcar que alguns estrats del sondeig 2 s'acosten, amb les formes de ceràmica africana Clara D, a cronologies dels segles IV a VI dC. En el sondeig 1 els estrats 10008, 10009 i 10010 conformen una seqüència estratigràfica que sembla un paviment, situat directament sobre la roca natural, amb dos nivells d'ús associats d'època baix-imperial o tardoantiga. La cronologia dels materials d'aquests estrats es pot fixar a través d'una ceràmica africana clara D (Hayes 58B) d'entre el 290 i el 375 i una africana C (Hayes 50B) que es pot datar d'entre el 350 i el 400. Cal recordar que hi ha almenys dues possibles sitges dins del sondeig 2, vistes només parcialment que es podrien associar de manera molt plausible a aquestes cronologies.

Època medieval

L'element més representatiu d'aquest moment és, sense dubte, la muralla. S'ha pogut datar, confirmant així les fonts escrites, aproximadament a finals de segle XV. L'estrat medieval més ric és el 10004, amb materials típics del XV com les pises catalanes i valencianes i els blaus valencians. Aquest estrat estava tallat per la rasa de fonamentació de la muralla, que s'apreciava tant en l'excavació com un cop descobert el parament que la conformava. Destaquem que la muralla ha arribat a gairebé un tram de més de 6 m d'alt, des de la fonamentació descoberta sobre la roca natural fins als merlets. Al sondeig 2 no s'han documentat evidències clares d'època medieval.

Època moderna

La casa moderna, molts dels seus murs encara en peu, és l'element clau d'aquestes cronologies. Segurament

Figura 2. Detall de la premsa d'oli de la casa moderna. Com es pot apreciar es conservaven encara els dos blocs laterals i un bloc horitzontal amb un bec com a vessador. Inclòs es conserva el recipient ceràmic on es dipositava l'oli.

va estar en ús fins a època contemporània, però les condicions de l'excavació no han permès detectar la seva cronologia fundacional. Sense dubte una excavació en extensió permetria datar la fundació d'aquest edifici. De les estructures de la casa se n'ha descobert un obi per alimentar el bestiar, en les estances nord; una premsa d'oli, feta amb grans blocs de pedra calcària treballada; un gran dipòsit i diversos murs. Cal remarcar que les lectures de paraments han permès veure com la casa té diverses fases i ha patit almenys un avançament de façana en un moment indeterminat. De la mateixa manera destaquem que s'ha apreciat com es va privatitzar el carrer que passava per darrere la muralla i que, també en un moment incert, va ser engolida per la casa moderna, inutilitzant tot un carrer. També es deuria cegar en un moment incert, però potser coetani a l'abandó del carrer, una petita portella de la muralla i també s'aprecia com es va cegar el carrer que comunicava aquesta portella amb el carrer de la Francesa.

CONCLUSIONS

A mode de síntesi final i intentant evitar caure en un excés de reiteració, es resumiran les dades explicades. Si bé la seqüència medieval sembla menys potent, especial menció, mereix la datació del pany nord, o de part del pany nord, de la muralla de Sant Martí, la qual

cosa s'ha pogut fer amb aquesta campanya. Les evidències arqueològiques situen la rasa constructiva de la muralla cap a finals del segle XV. A més, cal remarcar els nivells d'ús tardoantics, les possibles sitges dels sondejos 1 i 2 i el nivell de circulació sobre roca mare del fons del sondeig 1. En cronologies més reculades destaquem els possibles nivells de circulació grecs arcaics del sondeig 2 i les freqüentacions de vora el 800 aC del sondeig 1. Totes les dades són les que s'han pogut extreure de sondejos, que com bé se sap no són la millor manera d'excavar, sempre serà en extensió, però que

són necessaris per a tasques com la que se'ns encomanava en aquesta intervenció.

BIBLIOGRAFIA

AQUILUÉ, X (dir.) 1999, *Intervencions arqueològiques a Sant Martí d'Empúries*. L'Escala: Diputació de Girona, Museu d'Arqueologia de Catalunya, Monografies emporitanes, 9.